

Da ne postanem preveč obširen, moram končati o tej stroki in pripomni le še, da na fakturah nahajajoča se in stavljena določila ali vpisane cene, ki se pa ne strinjajo v poprej sklenjeno kupčijo ali pogodbo, niso veljavna; če prav bi jih sprejemnik računa takoj ne opazil in prerekal, ali če bi jih prezrl, kajti molčanje stranke se še ne more smatrati za dovolilo ali kot privolilo v taiste.

Najopreznjšega trgovca doleté včasih poprej nevidne, neznane ali tudi neizogibne prevare, napake in pogoški; naravno se jih pri starejših, izkušenejših in previdnejših trgovcih ne pripeti ali ne prikrade toliko kot pri mlajših in zato je pač neovržena resnica, da kakor je dobra in potrebna za trgovca šolska izobražba in teorija, vender je največje važnosti praktična šola ter najboljši učitelj je in ostane pri trgovcu v prvi vrsti dobra praksa in velika skušnja. Nemec zove take praktične prebolele izkušnje „otročje bolezni“ (Kinderkrankheiten).

Pri osebno predanih naročilih trgovskopooblaščenih potnikov naj si pusti kupec-trгоvec vedno vročiti pismo potrdilo in če je le možno, obdrži si tudi nekaj vzorca.

Različni slučaji dogajajo se pri trgovini in pripeti se, da pozabi naročnik upoštevati važnost izreka „čas je zlato“ ter ne postavi pogoja za izvršitveni ali dopošiljaten čas (termin) kakor na pr. pri kompliciranih naročbah strojev, strojnih delih, železninskih izdelkih razne vrste in v tehnično stroko spadajočih stvareh itd.

Včasih nastanejo radi takih, na videz malenkostnih pogojev občutne zamude in materialne škode, a naročnik je primoran mirno čakati na izvršilo naročila in še trpeti škodo.

Zatorej je dobro, da se pozabi staviti tudi pogoj k naročbam za točno izvršitev in spolnovanje, ter tudi kakšno primerno svoto denarja kot globo (pënale) diktirati.

Pri inozemskih naročilih je koristno in potrebno upoštevati te le pogoje: vrsta ali kakovost blaga, material, jamstvo, čas ali termin, voznina, colnina, frankovanje ali ne, in plačilni pogoji.

Trgovčeva obvezanost do oddanega pismenega ali brzojavnega naročila traja le toliko časa, kakor se navadno rabi in običajno računi za pot dotične prometne zveze, bodi si z železnico, pošto itd.

Ako pri prvi priliki v normalnem času na naročilo ni računa, odgovora ne potrdila, ali če se dopošiljatev ni izvršila točno, ni dotičnik več vezan na kasnejše izvršena ali doposlana mu naročila ter iste vsprejeti, ker je rok zamujen in k vsprejetju določeni obvezni čas vže potekel.

Pri kupčijskih pogodbah določeno globo, aro ali deponovan denar zapade obvezancu, kakor hitro ni izpolnil ali izvršil cele pogodbe, t. j. vso stavljeno mu nalogo ampak le deloma.

Končno spominjam se národne prislovice, ki ima v sebi tudi važen gospodarski pomen, katera pravi: da je treba znati ceno kupiti, ako se hoče tudi ceno prodajati!

In to tudi Ti, slovenski trgovec, nikdar ne pozabi ter se ravnaj po njej.

Končujem s srčno željo, da bi se blagohotno vsprejele te moje opazke, ter se koristno uvaževale, nadalje naj bi se vender že enkrat otresli starih napak in opustili svoja ozkosrčna ter malenkostna stališča.

Obrniti nam je treba tudi svoje zanimanje na večja gospodarska in trgovska podjetja, ter intenzivneje zanimati se za trgovske znanosti in vednosti, s samoobrazbo pa popolnjevati potrebno svetsko izomiko. Želim, da bi se naše trgovsko stremljenje povzdignilo do višjih želja in zahtev, kot je bilo to dosedaj v navadi, in da nam ne bode stotisoč že ideal, vrhunec bogastva. Treba je iti višje in višje, in če nam bo sreča mila, da se prikopljemo tudi mi enkrat vsaj do milijonskih veletržcev, veselimo se jih, ako jih dobimo in to dosežemo, ter ne bodimo grdi nevošljivci, ker ako jih bode kaj takih mej nami, živeli bodejo vsi stanovi poleg njih lažje in boljše in kjer je kaj milijonarskih veletržcev, postanejo isti s časom industrijalci, in narod, kateri ima veleindustrijo in da šteje za svoje mnogo več milijonskih sinov, tam se ni bati za narodov obstanek, tak narod ne bo prodal!

H. Š.

Obrtnijske raznoterosti.

Podraženje kave. Na vseh evropskih velikih tržiščih za kavo napovedalo se je podraženje iste, in to vsled vestij iz Brazilije, ker traja suša ter je pričakovati slabe žetve. V Novem Jorku podražila se je kava takoj za deset odstotkov. Ne ve se, bode li to zvišanje cen ostalo trajno, ker je lahko mogoče, da nakratni dež na kavine poljane obrne vse te borzne špekulacije. Sedaj cenijo žetev na $4\frac{1}{2}$ milijonov vreč. Santos-kava je bila početkom minulega meseca $28\frac{1}{2}$ mark za vrečo od 50 kg. Sedaj pa se ceni na $37\frac{1}{2}$ mark. 1. t. m. nahajalo se je v evropskih skladiščih 242 200 kg te kave.

O reji kuncev ali domačih zajcev.

Umna reja 5 do 7 kilogramov težkih kuncev se v Angliji, Franciji in Belgiji neguje že nekaj desetletij sem. Ta panoga vrže tem deželam leto za letom približno eno milijardo frankov dobička. Tudi v Holandiji, Nemčiji in Švici se je jela upoštevati važnost teh malih domačih živali. Na Angleškem in Irskem se vzgaja veliko domačih zajcev. Pri angleških zajutrkih in obedih se uživa kunčevo meso in angleški delavec si postreže ob nedeljah z zajčjo pečenko. Iz Belgije in Francije se pošlje sleherni teden nad 300.000 kuncev v London. V Parizu se prodaja vsaki dan nad 20.000 kuncev, v gostilnah in takozvanih kunčevih kuhinjah se pojê sleherni dan čez 5000 zajcev. Ali bi ne bilo možno upeljati tudi pri nas rejo domačih zajcev?

Najboljši za vzgojo so flandriški ali pa belgiški kunc, dunajski velikani, francoski ovni, normandinci,

srebrni kunci ter mešanci. Modre, žametu podobne kože dunajskih velikanov se plačujejo po kroni, srebrnosive kože pa dražje. 8—10 mesecev stari zajci stanejo 6 kron 40 vin. do 8 kron; mladiči, stari 8—10 tednov dve in pol do tri krone.

Plodovitost kuncev je znana dovolj. Zajec (samec) se ne sme rabiti pred devetimi meseci, zajka (samica) ne pred šestimi meseci za pleme ter sta oba 3—4 leta za to sposobna. Ako se zajka šestkrat na leto obreji in vsekdar skoti samo štiri mlade, je to prvo leto 24, drugo leto 300 mladih. Zajka nosi navadno samo 30 dni in mladiči, ki se skotijo slepi ter čez 10 dni izpregledajo, pridejo iz gnezda v 16, najdalje v 24 dneh.

Kunci se umno vzgajajo v hlevih, ki se najceneje narede iz starih škatelj in večjih sodov. Skrbna snaga, svetloba in zrak so glavni pogoji.

Poleg pripravnega hleva je krmljenje jako važen činitelj pri reji kuncev; krma mora biti torej mnogo-vrstna in redna. Kunec je požrešen in sladkosneden, a zadovoljen z različno klajo, ki je v hiši, na polju, travniku in gozdu drugače brez vsake vrednosti. Sočivje, oves in mlato mu kaj dobro teknejo, ter dobro seno mora biti vedno v hlevu. Doječim zajkam se daje kozje ali prekuhano kravje mleko, odstavljenim mladičem star, v mleku razmočen kruh.

Kunčevo meso je belo, lahko prebavno, in ima po dr. J. Kenigovi analisti 21,5 odstotkov beljakovine ter 10 odstotkov tolšče, dočim ima rōda govedina, teletina, svinjetina, kakor tudi kuretina nekoliko manj redilnih snovi. Na Dunaju plačujejo za kilogram kunčevega mesa 70 vin. žive vage, mrtve pa 1 krona 20 vin.

Kdor ima veselje, ljubezen in nekoliko znanja o reji domačih zajcev, naj malce poskusi. Zajka za pleme bi stala osem, močan zajec 12 kron. Krma in nastilja je na deželi skoro zastonj, za kože in gnoj bi se tudi nekaj kron skupilo, tako da reja kuncev ne stane veliko. Kunci za pleme se prodajajo na Dunaju. Naslov: Oesterreichischer Kaninchenzuchtverein in Wien, XV. Mariahilfergürtel 27.

Dve glavni vodili o reji kuncev.

Kdor hoče doseči kaj uspeha pri reji domačih zajcev, ta ne sme imeti v enem hlevu preveč živali različne starosti, pasme in obeh spolov. Bolje je, imeti manj kuncev, a iste od dobre pasme, ter strogo ločena plemena, ker le na ta način bode kunjerejec dobival koristi od živalij.

Veliko jih krivo ravna s tem, da se zboji previsoke cene pri nakupu kuncev-plemenjakov, ter kupi raje po ceni navadne drobne zajce. Ljudje, ki imajo količkaj znanja in skušnje o reji domačih zajcev, nabavijo si lepih, velikih zajcev, če prav za izredno drag denar, dobro vedoč, da se jim ti izdatki kmalu povrnejo. Tudi stari kunci za pleme niso kaj prida, osobito ne stare zajke. Torej za pleme je le negovati zdrave, lepe in močne živali.

Kmetijske raznoterosti.

Varstvo vinom. Gosp. poslanec Žičkar je vložil v državni zbornici naslednjo spomenico na državno zbornico: Visoka zbornica! Žalostni položaj štajerskega vinarstva, katerega je povzročala trtna uš, italijanska in ogrska konkurenca, nas sili, da se zlasti sedaj, ko se imajo ponoviti carinske pogodbe, obrnemo na visoko zbornico in navedemo one pogoje štajerskega vinarstva, kateri, ako se jim ne ugotovi naše vinarstvo, ta naj-imenitnejši in od nekdanj najzdatnejši pridelek naše zemlje, prej ali slej gotovo ugonobijo. 1. Zahtevamo zvišanje carine na italijansko grozdje in vino, najmanj na 40 K, kakor je to bilo, predno se je uvedla vinska carinska klavzula. 2. Glede na nizke cene na Francoskem, kjer se vsled bogate trgatve dobra vina 1 ht. po 4 do 5 trenkov prodajajo, ugovarjamo proti vsakemu znižanju sedanje carine na uvažanje francoskih vin. 3. Ogromno uvažanje ogrskih umetnih in naravnih vin, grozdja in drozge, katero bode gotovo od leta do leta bolj napredovalo, se ima preprečiti s tem, da se strogo izvršuje zakon glede živilnih sredstev, in da se uvede primerna carina na uvažanje. Odločno ugovarjamo proti sedanjemu stanju, da je za avstrijske gospodarske pridelke ogrska meja zaprta, dočim se uvažanje ogrskih gospodarskih pridelkov na meji sploh ne nadzoruje. 4. Zahtevamo, da se uvede zakon, po katerem bo velewinotržec in tisti, ki vino v malem prodaja, primoran pri prodaji vina, s katerim trži, imenovati kraj, kjer se je dotično vino pridelalo v smislu predloženega postavnega načrta. 5. Slednjič zahtevamo, da se prenovljenje po trtni uši ugonobljenih vinogradov kolikor mogoče pospešuje po neobrestovanem posojilu, in da se ona društva, ki so si postavila namen vinarstvo pospeševati, krepko denarno podpirajo. Od gosp. Leopolda Sorko v Zavrču predloženi načrt zakona ima sledeče besedilo: § 1. Vina pod drugim imenom, kakor pod imenom kraja, v katerem se je pridelalo, prodajati ali točiti je prepovedano. § 2. Vina jednega kraja, ki se mešajo z vinom drugega kraja, se smejo le pod znamko: mešanec in pod resničnim imenom kraja, kjer se je pridelalo, prodajati oziroma točiti. § 3. Vina, ki se prodajajo ali točijo pod imenom neke trsne vrste, morajo biti v resnici od označene trsne vrste. Če se potem tako vino zmeša z drugim, se ima to označiti. § 4. V slučajih § 2. in 3. te ima pri poznamenovanju vina-mešanca zmerom ime onega vina na prvo mesto postaviti, ki ima v mešanecu večino; ob enem se ima izraziti, v kakšnem sorazmerju so med seboj na tak način mešana vina. § 5. Trgovci z vinom, živili itd., pa tudi gostilničarji so dolžni imeti natančne izkaze, v katerih mora biti označen kraj, kjer se je vino pridelalo z resničnim poznamenovanjem vrste vina. § 6. Nadzorovanje nad vinskim prometom izvršuje država po svojih uradnikih s pomočjo v to vrsto spadajočih strokovnjakov. § 7. Zakonske določbe proti istim, ki bi se pregrešili zoper navedene točke itd. Ta peticija se je na predlog g. Sadnika, J. Leskošegga in Perka nekoliko spremenila, načrt zakona pa nespremenjen po dolgi debati enoglasno sprejel.

Kako se pošiljajo vinski vzorci? Naši kmetovalci poznajo še prav malo vinsko trgovino. Če mu reče krčmarček, da bi rad poskušal njegovo kapljico, pa mu prihititi naš kmetič, v nadi da bo vino prodal, včasih tudi po štiri in več ur daleč s steklenico vina. Koliko poti in denarja bi si prav mnogo-krat prihranil, če bi pošiljal svoje vino po pošti v malih steklenicah kot „vzorec.“ Malo steklenko napolni se z vinom ter zamaši s čistim zamaškom a vse skupaj se vtakne v leseno škatljico, katera se zabije. Na njo se zapiše naslov ter pristavi še opazko „vzorec“ in če treba tudi pošiljavčevo ime. Drugih pismenih oznanil ne sme biti ne zunaj ne v škatljici. Take pošiljatve ne smejo tehtati nad 250 gr ($\frac{1}{4}$ kg) prilepiti je znamko za 10 vinarjev, če pa tehtajo več, vendar ne nad 350 g, 20 vinarjev.